

Bódis Tamás

Lajtha László, a református egyházzenesz

Lajtha László (1892–1963) egyházzenei munkásságáról átfogó publikáció eddig nem jelent meg. Kórusvezetői és zenekarszervezői tevékenységéről több helyütt található néhány adat, melyek első-sorban szóbeli közléseken alapulnak.

Bódis Tamás (Budapest) a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem Egyházzene Tanszékének tanára, a Kálvin téri templom orgonista-kántora. A Magyarországi Református Egyház országos egyházzenei előadója.

A téma feltárásához ezért elsősorban levéltári dokumentumokat és a korabeli sajtót kellett átnézniük. A jegyzetekben említett publikációkon kívül ezek felhasználásával készült a „Templomok éjszakáján”, 2012. szeptember 15-én a Kálvin téri templomban elhangzott előadás, melynek írásos formája alább olvasható.

Az 1796-ban alakult pesti református gyülekezet az istentiszteleti ének vezetésére már a kezdeti időkben is alkalmazott énekvezért, illetve orgonista-kántort.¹ 1921-ben megüresedett az énekvezéri állás és a parókiális tanács úgy határozott,² hogy kettéválasztja a státuszt: orgonista és egyházkarnagyi állást hoznak létre. A tervek szerint az orgonista feladata a vasárnapi és ünnepnapai szolgálat, a hétköznapiakat —mindennap volt a munkaidő végeztével, vagyis du. 5-kor igehirdetés nélküli rövid könyörgés a templomban³— a két személy egymás

¹ A gyülekezet első évszázadának történetét két könyv dolgozza fel legrészletesebben: FARKAS József: *A pesti református egyház 101 éves története*. Kecskemét, 1898; valamint PRUZSINSZKY Pál: *A budapesti Kálvin-téri templom: Visszatekintés a pesti református egyház múltjára*. Budapest 1921. Ezekből, valamint más levéltári adatokból áll össze az alábbi kép:

A gyülekezet már 1797-től kántort és diktátort alkalmaz. Az utóbbi feladata, hogy az írástudatlan vagy énekeskönyvvel nem rendelkező gyülekezeti tagok éneklését segítse az éppen éneklendő éneksor szövegének előre olvasásával. Előénekes a század elején pl. Csukka Benjámín, két évtizeddel később Pap János szabómester. 1819-ben már van orgona és orgonista is — az előbbi valószínűleg az istentiszteleteket rendszeresen látogató Hermína főhercegnő adományából; ezt a templomi nagyorgona elkészültekor eladták, ezzel is csökkentve az orgonaépítési terheket. 1830, vagyis a nagyorgona elkészülte előtt egy Maloveczky nevű orgonista játszott az orgonán, őt Füredi László, a vakok intézetének tanára követte, majd 1838-ban Luckel Ferenc, a kir. Tábla hites jegyzője ült a hangszernél, az előéneklést Kontra János tanító végezte. A negyvenes évektől egészen 1882-ig Nádor Ferenc az orgonista, aki azonban nem énekelt, pedig ekkoriban nem volt külön énekvezér. Lemondását követően öt évre Szotyori Nagy Károly, a Lónyay Gimnázium ének-zene tanára ült a helyébe. Szotyori biztosan ott volt még 1895-ben is, mert az Angsterrel való karbantartási szerződést tanúként ő írta alá. Az 1900-as évek elején Krausz Gusztáv lehetett a kántor, aki a második Angster-féle átépítést tervezte.

² A budapesti református egyházközség Kálvin téri egyházrészének parókiális tanácsulése jegyzőkönyvéből (1922. május 11.). A dokumentum a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában található.

³ A *Kálvintéri Lapok* 1933. évi őszi számának 9. oldalán ez olvasható: „Minden hétköznapi du. 5 órakor a templomban könyörgés van. Minden csütörtökön este fél 7 órakor istentisztelet igehirdet-

közt megoszthatta. A kórust a református főgimnázium és a Theológia hallgatóiból kellett toborozni és azzal minden vasár- és ünnepnap i stentiszteleten —a szüneti idők kivételével— szolgálni. A jegyzőkönyv szerint az orgonista állásra Ákom Lajos, az egyházi karnagyi állásra Árokháty Béla —a Theológia akkori énektanára— kapott egyéves próbaidőre megbízást. A fenti határozat évi négy egyházzenei hangversenyt, a téli hónapokban pedig heti rendszerességű zenés áhítatok szervezését említi még feladatként.

Nincs adatunk arról, mi valósult meg e tervekből, és arról sem, megalakult-e a kórus, teljesített-e bármilyen szolgálatot, de mivel Árokháty két évvel később, 1923–1925 között Skóciában folytatott egyházzenei tanulmányokat,⁴ így az esetlegesen megalakult kórust nem vezethette sokáig. A megválasztott orgonista, Ákom Lajos azonban több mint négy évtizeden keresztül —egészen haláláig— a Kálvin téri templom orgonista-kántoraként szolgált.⁵

Lajtha László neve a Skóciából visszatért Árokhátyval együtt 1927-ben tűnik föl a Kálvin tér irattárában. A Goudimel-énekkar elnökségeként —tisztületbeli elnök: Árokháty Béla, elnökhelyettes: Dr. Victor János lelkész, karnagy: Dr. Lajtha László— az egyházközség presbitériumához folyamodtak. November 9-én kelt levelükben⁶ kéri k, hogy az énekkart az akkori egyetlen budapesti egyházközség fogadja be és ismerje el hivatalos kórusként. A Goudimel-énekkar, mellyel Lajtha neve összefonódott, tehát valószínűleg még az 1920-as évek második felében született meg önszerveződő polgári egyesületként.

Hogyan kerül Lajtha a református egyházzeneszek közé? S a zongoraművésznek indult, majd Bartók hatására népzene gyűjtést is végző zeneszerzőnek mi a kapcsolata a kórusmuzsikával?

---

téssel.” Még egyértelműbben fogalmaz a lap 1934. novemberi száma a 16. oldalon: „Minden hétköznapon este 5 órakor istentisztelet, igeolvasás és imádság.”

⁴ FEKETE Károly: „Orgonáink szerepének újragondolása”, *Zsoltár X* (2003) 18, lásd: <http://silver.drk.hu/zsoltar/>. Árokháty Béla 1890 január 14-én született Gyüren, és 1942. március 28-án halt meg Budapesten. Teológiát Sáropatakon, majd Budapest végzett (1911–1917), majd három évig tanult orgonát és zeneszerzést a Zeneakadémián. 1920-tól ének-zene tanár a budapesti Theológián, majd skóciai ösztöndíja után az éppen felépült budapest-józsefvárosi templom orgonistája és vallásoktató lelkésze. Itt alakítja meg 1927-ben a Korál Kamaraének Társaságot, mellyel több mint egy évtizedig rendszeres, rádióközvetítéses, hanglemezen megörökített templomi hangversenyeken mutatja be a protestáns egyházzene klasszikus alkotásait. Vallásoktató szakfelügyelő, énekeskönyvszerkesztő, orgonatervező és egyházzenei szaktekintély.

⁵ A Magyar Életrajzi Lexikon szerint Ákom Lajos Margittán született 1895. március. 7-én, és Budapesten halt meg 1967. máj. 18-án. A Zeneművészeti Főiskolán Antalffy-Zsíross Dezső tanítványa volt. Rövid ideig a Nemzeti Zenede orgonaszakának tanára, 1921-től haláláig pedig a Kálvin téri református egyház főorgonistájaként működött. Említésre méltóak orgonaszervezései, műdalai, kórusművei, filmzenéi.

⁶ A levél a Ráday Levéltár egyházközségi iratanyagában található 875/927 iktatószámon.

A Lajtha-család a 10-es években kapcsolódott a református egyházhoz.⁷ Lajtha Pál, a jómódú bőrgyáros a gyülekezet aktív tagja, neve a presbiteri névsorban is megtalálható.⁸ Fia, Lajtha László 1927-től regisztrált egyháztag,⁹ az egyházközségi *Kálvintéri Lapok* szerint 1937-től pótpresbiternek választották.¹⁰ Bár nevét az 50-es években a Szabadság téri presbiterek között találjuk,¹¹ élete végéig fizette a Kálvin térre is az egyházfenntartói járulékot.¹² Egy művelt, katolikus családból származó nőt vett feleségül, Hollós Rózát; esküvőjük 1919-ben a fasori református templomban volt.¹³ Két fiukat reformátusként nevelték, mindketten a Kálvin téren konfirmáltak.¹⁴

Lajtha László zenei tanulmányait a budapesti Zeneakadémián (1909–1913) és egyidejűleg Lipcsében, Genfben és Párizsban végezte (1910–1914), mindemellett családi kívánságra doktorátust szerzett állam- és jogtudományból.¹⁵ Érdeklődése mindenre kiterjedő, de nem felszínes volt. Akadémiai zongoratanulmányait Bartóknál kezdte, ám ezeket hamar abbahagyva a zeneszerzésre összpontosított. Emellett még arra is jutott ideje, hogy —bel- és külföldi tanulmányaival egyidőben— népzene gyűjtő utakra induljon.

Az első világháború kitörésekor külföldön tartózkodott, de hazafiúi kötelességének érezte, hogy hazajöjjen és jelentkezzen frontkatonának, bár ez nyilvánvalóan megtörte művészi, különösen zongoraművészi karrierjét. A háborúból hazatérően megházasodott és 1919-től —a komponálás és a folyamatos gyűjtő-

⁷ Lajtha László apja a pesti izraelita hitközség születési jegyzéke szerint Leitersdorfer Lipót néven született 1861. október 9-én. Három fivérével együtt 1908–1909-ben nevüket Lajtára változtatták, ketten keresztnevüket is magyarosabbra cserélték (így lett Lipótból Pál), majd kikeresztelkedtek, és az 1920-as évektől vezetéknévüket az archaikusabb „Lajtha” írásmóddal használták: <http://lajtaarchiv.hu/eletrajz/a-leitersdorfer-csalad-dokumentumai/>.

⁸ Lajtha Pál a jegyzőkönyvek tanúsága szerint már 1921-ben a parókiális tanács tagja volt. Neve 1932 és 1937 közt a presbiteri névsorban is megtalálható, ld. DÉRI Balázs: „A Budapest Kálvin téri Református Egyházközség lelkészei, segédlelkészei, gondnokai és presbiterei”, in *Kálvin téri tanulmányok. Tanulmányok a Budapest Kálvin téri Református Gyülekezet történetéhez*. Budapest 1983. (135–150) 149.

⁹ Az egyházközségi nyilvántartó kardon szerint.

¹⁰ 1937. karácsonyi lapszám 7. oldalán olvasható: „A következő három évre pótpresbiterekül választottak: [...] Lajtha László múzeumi igazgató”.

¹¹ Erről a Szabadság téri egyházközség jegyzőkönyvei tanúskodnak. Az 1947. május 27-én kelt, 119/1947 sz. jegyzőkönyvben már megtalálható a neve, az 1963. február 18-án kelt jegyzőkönyv pedig mint elhunyt presbiterre emlékezik.

¹² Ugyanazon egyházközségi nyilvántartó kardon szerint.

¹³ SOLYMOSI TARI Emőke: *Két világ közt. Beszélgetések Lajtha Lászlóról*. Hagyományok Háza, Bp. 2010. 31. Dr. Lajtha Lászlóné itt közölt visszaemlékezését megerősítette Somogyi Péter, a fasori református egyházközség lelképásztora: az anyakönyv szerint az esküvő 1919. június 21-én volt Kovács Emil lelképásztor szolgálatával.

¹⁴ Dr. Lajtha Lászlóné visszaemlékezése alapján: SOLYMOSI TARI 59. Lajtha különleges, egyéni hangú vallomása „Konfirmál a fiam” címmel jelent meg a *Kálvintéri Lapok*-ban (1937. március, 5–6.) és a *Református Jövő* 1937. májusi számában. Egyházi kötődéséről bővebben: BERLÁSZ Melinda: „Lajtha Lászlóra emlékezünk”, *Confessio* XII (1988/2) 82–87.

¹⁵ Lajtha fiatal éveiről legrészletesebben BREUER János: *Fejezetek Lajtha Lászlóról*. Bp. 1992. 22–24.

utak mellett— a Nemzeti Zenedében foglalt el tanári katedrát. Ehhez az intézményhez kötődött zenepedagógiai munkássága. A Zenede saját évkönyve szerint az intézmény rögtön attól az évtől a párizsi Schola Cantorum szigorú tantervét s tanulmányi rendjét vette alapul.¹⁶ Az ötlet —Breuer János szerint— csak Lajthától eredhetett, aki néhány éve még Párizsban a (Saint Gervais-templom kórusa köré szerveződött) Schola Cantorumban tanult. Itt kerülhetett közelebb nemcsak a gregorián és Palestrina, hanem a XVI–XVIII. század javarészt elfeledett vokális zenéjéhez is. A Zenedében Lajtha 1922-ig vezetett énekkart, majd a régi és az új kórusmuzsika iránti érdeklődése a —sajnos rövid életű— *Motet és Madrigál Társulat* felé vitte, melynek ügyvezető igazgatójává is megválasztották.¹⁷

Ebbe a zenei környezetbe illeszkedett a Goudimel-énekkar megalapítása, mely első éveiben szintén egyesületi keretben —Goudimel Egyesületként— működött. A kórus alapításáról még nem került elő dokumentum, ismerjük azonban az előbb említett levelet,¹⁸ melyből néhány fontos gondolatot —mivel Lajtha is az aláírók között szerepel— ki kell emelnünk.

A zeneértő budapesti református közönség régóta szükségét érzi annak, hogy olyan ének- és zenekar álljon a rendelkezésére, amely a protestáns egyházi zene ápolására és művelésére egyházi és művészi szempontból egyaránt alkalmas. Ezt megköveteli ma az az előkelő hely, amelyet a budapesti ref. egyház az egész magyar szellemi élet középpontjában betölt. Minduntalan fordulnak elő életében olyan ünnepi alkalmak, amikor nem csak az egész magyar reformátusság figyelme fordul feléje, hanem ennél szélesebb köröknek, az egész magyar nemzetnek az érdeklődése is. Nem lehet belenyugodni abba, hogy ilyenkor bármily jóakarátú, de dilettáns énekkarokkal szerepeljünk. Megköveteli ugyanezt az egyetemes zene-történet ránk hagyott öröksége is, amelynek egyik legfényesebb fejezete 1600–1750-ig a protestáns egyházi zene diadala. ... a mi egyházunk sem háríthatja át senki másra azt a missziót, amelyet Goudimel, Schütz, Bach, Haendel, Mendelssohn, Brahms, Reger, Holst, stb. halhatatlan műveinek kultiválásával be kell töltenie.

Ezt a feladatot parokhiánként a jelen viszonyok között megoldani nem lehet, sem az anyagi, sem a művészi erők fogyatékosága miatt. [...] nagy és szép feladata vár azokra az énekkarokra, amelyek az egyes parókhák körén belül alakulhatnak és működhetnek, [...] a fentebb említett művészi reprezentatív célok szolgálatára mégsem lehetnek képesek. Egy erre alkalmas énekkar megszervezése tehát az egész budapesti egyház presbitériumának lehet csak a feladata.

¹⁶ BREUER 43

¹⁷ BREUER 53.

¹⁸ A levél forrását a 6. sz. lábjegyzetben.

Egy így megszervezett hivatalos egyházi énekkar [...] számíthatna a Székesfőváros anyagi támogatására is. A Székesfőváros köztudomás szerint teljesen eltart a római katolikus egyház számára három, egyenként körülbelül 70–80 főnyi ének- és zenekart. [...]

Tisztelettel felhívjuk a nagytiszteletű Presbitérium figyelmét arra, hogy a jelenleg is említett Goudimel-énekkar az előbb említett célok szolgálataira alakult, [...]

A kórus vezetősége az előbbieik érdekében azt kéri, hogy a presbitérium vegye kezébe az egyesület átszervezését, melynek vezetősége legyen azonos a budapesti református egyház hivatalos vezetőségével. Azt is kéri a Presbitériumtól, hogy évi költségvetésébe állandó összeget vegyen fel az énekkar támogatására. A levél aláírói között Lajtha László mint a Magyar Nemzeti Múzeum igazgató-őre, a Nemzeti Zenede tanára szerepelt az énekkar karnagyaként.

A fenti levél alapján bizonyos tehát, hogy a Goudimel-énekkar két európai zeneműveltségű személy —a skót ösztöndíjas Árokháty és a francia kapcsolatokkal rendelkező Lajtha— összefogásával alakult a régi protestáns kórusirodalom felfedezésére és megismertetésére.

A Presbitérium 1928 nyara elején az új működési szabályzatot elfogadta,¹⁹ „a Goudimel Énekcart a budapesti református egyházközség hivatalos énekkarának nyilvánítja”. A kórus dologi és működési költségeit a gyülekezet éves segéllyel biztosította —ez 1928-ban 1200 pengő volt—, a vezetők javadalmazását a Székesfőváros támogatásától tette függővé. A fővárosnak írt támogatáskérő levél megszületett,²⁰ de annak teljesüléséről nincs adatunk.

Kik alkották és hogyan működött vajon az énekkar? Muraközy Gyula lelkipásztor egy levélben²¹ „önkéntes” tagokat említ. Elképzelhető, hogy Lajtha —miként ez más esetben is történt— a zenedei hallgatókat is hívta. A kör ki egészülhetett Árokháty ismerősi-baráti körével. 1929 végén az egyházközség levélben fordul a Székesfőváros Közlekedési R.T-jéhez, hogy az addigi havi 60 db kedvezményes villamosjegyet 400 db-ra emeljék fel.²² A levél megjegyzi, hogy „az Énekkar 60 tagból áll s heti két próbát tart [...] Továbbá bátrak vagyunk megjegyezni, hogy amíg a Főváros kath. Énekkarai meglehetősen nagy anyagi támogatásban részesülnek, addig a mirészünkre ez a villamosjegy az egyetlen kedvezmény.”

¹⁹ A jegyzőkönyv a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában található 635/928. iktatási számon.

²⁰ Az 1928. augusztus 6-án kelt levél másolata a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában található ugyanazon iktatószámon.

²¹ A levél Olácsy György mezőberényi ny. állami tanítónak és református kántornak 1936. június 9-én. Másolata a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában 205/1936 iktatószámon.

²² 1929. december 6. (475/1929), a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában.

Hogy a kérés nem úgy teljesült, mutatja egy két évvel későbbi levél,²³ melyben az egyházközség az addigi 50 db helyett ismét havi 400 db jegyet igényel. Az indoklás szerint „nevezett énekkar a Budapesti Református Egyházközség egyetlen, az egész Főváros területére kiterjedő működési körrel bíró énekkara.”

Az egyházközségi liturgiai feljegyzések szerint²⁴ az ünnepi istentiszteleten 1-1 kórusművel —legtöbbször zsoltaérfeldolgozással— vettek részt, időnként pedig zenés áhítatokon —gyülekezeti vallásos estélyeken— több művet is énekeltek. Ilyen volt a templom fennállásának centenáriuma (1930. november 2.), melyen délelőtt egy motettát, majd az esti „Gyülekezeti estély”-en több kórusművet is előadtak.²⁵ Szerepelt az énekkar más ünnepi műsorokban: reformációi ünnepélyen az Operaházban, a Régi Képviselőházban vagy a gályarab prédikátorok emlékünnepélyén a konventi székházban.²⁶

Szolgáltatuk színpoltjai voltak a rádióban adott műsorok és hangversenyek. Az 1925. december 1-én indult rádióadások rendszeresen sugároztak élő koncerteket és templomi istentiszteleteket.²⁷ Lajtha közeli kapcsolatban volt a rádió zenei profilját meghatározó vezetőkkel —Kern Aurél művészeti igazgatót halála után ő búcsúztatta, s a 40-es években ő töltötte be ezt a beosztást—, az énekkar rádiós szerepléseit mindazáltal hivatalosan az egyházközség intézte.

A Goudimel-énekkar fellépéseit illetően még nagyon kevés adatot ismerünk, így azokból számszerű következtetéseket nem nagyon vonhatunk le. 1928 és 1936 között mindössze 17 fellépési adat került eddig elő. Tudjuk,²⁸ hogy 1934. április 13-án egyórás rádiós koncertet tartottak, melyen Goudimel, Bach, Praetorius, Gumpelzhaimer mellett Brahms két motettáját (op. 110, op. 30) is előadták. A már említett „Liturgiai feljegyzések” szerint énekelte a kórus 1934. karácsonyi istentiszteletén, majd a következő év nagyhetében több alkalommal is. 1935. április 14-én, virágvasárnap este zenés áhítatot tartottak, 19-én, nagy-pénteken Melchior Franck Passiói motettáját énekeltek, majd 21-én, húsvétvasárnap Goudimel 89. zsoltaérait. Ez biztosan rádiós közvetítésű volt, mert a pápai lelképásztor meleg hangú levélben köszönte meg Ákom Lajosnak (a templom orgonista-kántorának) a kórus rádióban hallott énekét.²⁹

²³ 1931. december 15-én (775/1931) a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában.

²⁴ Az 1933–1939 közötti feljegyzések egy bekötött füzetben található a Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában.

²⁵ A Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában található műsorlap szerint.

²⁶ Millisits Máté szíves közlése alapján: reformatus.hu/mutat/6678/.

²⁷ A Kálvin téri templomból kéthetenként jelentkezett a rádió istentisztelet-közvetítéssel. A prédikációkat Ravasz László, Muraközy Gyula és a legkülönbözőbb gyülekezetekből meghívott református lelkészek tartották. A prédikációk anyagát a következő héten nyomtatásban is kiadták. A koncertközvetítésekre jellemző, hogy a Magyar Királyi Operaház tagjaiból alakult Filharmóniai Társaság zenekar szinte hetenként adott hangversenyt a Rádióban; 1927 februárjában már századik stúdiós koncertjüket ünnepelték. (Forrás: <http://fonix-sarok.hu/downloads/Radiofonia1.pdf>)

²⁸ Muraközy Gyula egyházközségi irattárban található levelezéséből.

²⁹ Az 1935. április 23-án kelt levél Ráday levéltár egyházközségi iratanyagában található.

Mit tudunk a kórus repertoárjáról? A fennmaradt adatok alapján³⁰ kizárólag az európai protestantizmus XVI–XIX. századából származó műveket énekeltek, leggyakrabban Goudimel-zsoltárokat, Schütz, Gallus, Gumpelzhaimer, Kuhnau, Praetorius, M. Franck és mások műveit. Egyetlen kortárs magyar vagy európai szerző műve sem található az előkerült műsorokban.³¹

Az énekhar híre Kerntler Jenő beszámolója jóvoltából külföldre is eljutott.³²

Vezénylő karnagyként legtöbbször Lajtha neve szerepel. Néhányszor Árok-hátyval megosztotta a dirigálást; sok más elfoglaltsága (népzene gyűjtő vagy külföldi utak) miatt előfordult, hogy nem tudott jelen lenni egy-egy szereplésen.

1932-ben a székesfőváros különböző pontjain létrejött református gyülekezetek leváltak az addigi egyetlen, Kálvin téri anyaegyházközségről, és önállósodásukkal létrejött a budapesti egyházmegye. Ez új levelezési rendszert, új iktatást, a dokumentumok új rendszerezését eredményezte, ami a további iratanyag áttekintését nehezíti. Annyit sikerült megállapítani, hogy a Goudimel-énekhar 1932 után átkerült az egyházmegyéhez. Ezt az is bizonyítja, hogy az 1933-as és 1934-es költségvetésben önálló sorban szerepel az énekharnek juttatott keretösszeg. Tehát az énekhar nem a gyülekezethez, hanem a budapesti egyházhoz tartozott, ha legtöbbször a Kálvin téren énekelt is.

Meddig működhetett az énekhar? Nem tudjuk biztosan. 1936 után csak egy ráutaló adatot találtunk eddig, de a körülményeket ismerve valószínűsíthető, hogy körülbelül 1940-ig. A kórus ezutáni működésének több adat is ellentmond.

1) 1940-ben kecskeméti lelkészársától Muraközy Gyula levélben kérte az 1928-ban ott megalakult énekhar alapszabályát azzal, hogy a Kálvin téren is kellene egy gyülekezeti kórust szervezni, ám 1939-ben még ő maga írja levelében: a Goudimel Énekhar rendszeresen szolgál az istentiszteleteken.

2) 1940 után Lajtha László tevékenysége áttevődött a belsőlipót-terézvárosi (ma Szabadság téri) templomba, ahol zenekart és zenekari koncerteket szervezett. Szinte biztos, hogy az énekhar kottatára is odakerült. Ezt igazolja, hogy a Szabadság téri gyülekezeti kórus 1950-es évekbeli katalógusa és a fennmaradt példányok is tartalmazzák a Goudimel-énekharéival azonosítható kottákat.³³

³⁰ Levéltári anyag, Liturgiai feljegyzések, műsorlapok és a korabeli sajtó.

³¹ Ez igen meglepő egy olyan európai híru zeneszerző esetében, mint Lajtha László. Sokan ma sem értik, miért nem komponált Lajtha „református egyházi zenét”? A válasz egyrészt a Goudimel-énekhar határozott és karakteres műsorpolitikájában rejlik, másodsorban Lajtha zeneszerzői-művészi igényességében, mely visszautasított minden „használati jellegű” zenét. Harmadrészt: Lajtha emberi tartására jellemzően saját személyét és műveit soha nem tolta előtérbe.

³² Említi BREUER 53: „Ein Festkonzert des Landesverbandes reformierter Geistlicher, ein im stark katholischen Ungarn einigermaßen seltenes Ereignis, gab auch musikalisch erlesene Genüsse, woraus die, durch den Gesangverein *Goudimel* unter Leitung ihres Dirigenten L. Lajtha stilvoll vortragenen, selten gehörten Chöre von Goudimel und Motetten von J. S. Bach besonders hervorzuheben sind.” Forrása: *Die Musik* XXI/7 (1929) 546–547.

³³ Bach *Ich lasse dich nicht* kétkórusos motettájának Breitkopf kiadású partitúráján megtaláltuk a kórus körpecsétjét: „Budapesti Református Egyház Goudimel Énekhar, Budapest” felirattal.

3) A Goudimel Énekkar vezetőségének 1928-as terve —mely szerint a Székesfőváros támogatásában reménykednek —bő tíz évvel később megvalósult, de kissé másképp. Árokháty először 1937. május 15-én terjesztette be a főpolgármesterhez „a protestáns egyházak székesfővárosi egyházzenei szolgálatának a megszervezésére és támogatására vonatkozó” tervezetét, melyben 30–40 karénekesből, 8 vezető énekesből és 17 zenészből álló együttes működésének a támogatását kéri. A cél: „a székesfőváros protestáns templomaiban felváltva a külföldi templomokban rendszeresített heti zeneünnepélyek példájára októbertől júniusig [...] zenés áhítatok” tartása belépti díjak nélkül.³⁴ A szolgálatot végző együttesek között a Goudimel Énekkaron kívül a Korál Kamaratársaságot és a Lutherániát említi egy 1940. október 12-én kelt levelében. Árokháty kérését a Budapesti Egyházmegye is támogatta, amint az az 1940-es egyházmegyei jegyzőkönyvben olvasható.³⁵ A főváros végre 1942 elején különítette el a szükséges összeget,³⁶ de Árokháty márciusban hirtelen elhunyt, három év múlva pedig a világháború végleg maga alá temette Lajthának és Árokhátnak a klasszikus protestáns egyházzene megismertetését célzó, nagy ívű tervét.

Motette

„Ich lasse dich nicht, du segnest mich denn!“
Für acht Singstimmen.
(Ächtheit nicht sicher verbürgt.)

Motette Nr. 7.

(Un poco lento) Met. 2/4.

Soprano.
Alto.
Tenore.
Basso.

Soprano.
Alto.
Tenore.
Basso.

Pianoforte.

Un poco lento.

J. S. B. S. S.

³⁴ Erről a Ráday levéltár Árokháty-hagyatékában található levelezések és 1942 elején megjelent sajtóanyagok tanúskodnak. Az idézetek Árokháty 1941. szeptember 15-én kelt leveléből valók.

³⁵ A Ráday levéltár egyházmegyei anyagában.

³⁶ A *Magyar Értésítő* (Protestáns egyházi, egyháztársadalmi és iskolai félhivatalos hírlaptudósító újság) VI. évf. 15. száma 1942. január 20-án „A magyar protestáns egyházi zene új korszaka. A székesfőváros „zenei szószékét” állított fel a protestáns egyházaknak.” címmel ismerteti —Árokhátyra hivatkozva— az eredményeket.